

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUĞU OLAN EBEVEYNLERİN ÇATIŞMA EĞİLİMLERİ İLE ÇOCUKLARININ SOSYAL BECERİLERİ VE PROBLEM DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ*

A STUDY ON THE RELATION OF THE CONFLICT TENDENCIES OF THE PARENTS WITH PRESCHOOL CHILDREN AND THE SOCIAL SKILLS AND PROBLEMATIC BEHAVIOUR OF THEIR CHILDREN

Mehlika KÖYCEĞİZ**

Saide ÖZBEY***

Öz

Araştırma okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin çatışma eğilimleri ile çocuklarının sosyal becerileri ve problem davranışları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 2015-2016 Eğitim Öğretim yılında Erzurum ilinin Aziziye, Palandöken ve Yakutiye merkez ilçelerinde bulunan resmi ilköğretim okullarının anasınıfları, bağımsız anaokulları, özel ilköğretim okullarının anasınıfları ve özel anaokullarına devam eden 48-72 aylık çocuklar ve aileleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini evrenden tesadüfi küme örnekleme formülü kullanılarak belirlenmiş 577 çocuk ve ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırmada "Genel Bilgi Formu", "Sosyal Beceri Ölçeği", "Problem Davranış Ölçeği" ve "Çatışma Eğilimi Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; Ebeveynlerin çatışma eğilimlerinin; anne-baba değişkeni, annenin öğrenim durumu, annenin mesleği ve babanın mesleği gibi değişkenlere göre farklılık gösterdiği ($p<0.05$); babanın öğrenim durumuna göre farklılık göstermediği saptanmıştır ($p>0.05$). Çocukların "Sosyal Beceri Ölçeği" toplamından aldıkları puanlar ile annelerinin "Çatışma Eğilimi Ölçeği" toplamından aldıkları puanlar arasında negatif bir ilişki vardır ancak bu ilişki anlamlı değildir. Çocukların "Sosyal Beceri Ölçeği" toplamından aldıkları puanlar ile babalarının "Çatışma Eğilimi Ölçeği"nin Yoğunluk ve Kişisel alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında negatif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Çocukların "Problem Davranış Ölçeği"nin tüm boyutlarından aldıkları puanlar ile annelerinin Çatışma Eğilim Ölçeği'nin tüm boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0.05$). Çocukların "Problem Davranış Ölçeği"nden aldıkları puanlar ile babalarının "Çatışma Eğilim Ölçeği"nden aldıkları puanlar arasında pozitif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).

Anahtar Kelimeler: Sosyal Beceri, Problem Davranış, Çatışma Eğilimi.

Abstract

The study has been conducted to examine the relation conflict tendencies of the parents with pre-school children and the social skills and problem behaviours of their children. The population of the study consists of children of 48-72 months attending to the nursery classes, independent kindergartens and private kindergartens of the official primary schools in the central districts of Aziziye, Palandöken and Yakutiye of the Erzurum Province in the academic year of 2015-2016. The sample of the study consists of 577 children and their parents who were determined by the random cluster sampling method. The study used the "General Knowledge Form" the "Social Skill Scale", the "Problem Behaviour Scale" and "Conflict Tendency Scale". As a result of the study; It was found that the conflict tendencies of the parents varied according to the variables like parents, education status of mother, occupation of mother and occupation of father ($p<0.05$); but didn't education status of father ($p>0.05$). A negative and insignificant relation was found between the scores of children from the "Social Skill Scale" and the scores of their mothers from the "Conflict Tendency Scale" ($p>0.05$). A negative and significant relation was found between the scores of the children from the total of the "Social Skill Scale" and the scores of their fathers from the subdimensions of the "Conflict Tendency Scale" namely *Intensity* ($r=-,183$) and *Personal* ($r=-,201$) ($p<0.05$). A significant relation was found between the scores of children from the "Problematic Behaviour Scale" and the scores of their mothers from all subdimensions of the "Conflict Tendency Scale" ($p<0.05$). A positive and significant relation was found between the scores of the children from the Antisocial subdimension of the "Problematic Behaviour Scale" and the scores of their fathers from the subdimension of the "Conflict Tendency Scale" namely *Passive Conflict* ($r=-,168$).

Keywords: Social Skill, Problematic Behaviour, Conflict Tendency.

1. Giriş

Çocuk çevresindekileri gözlemleyerek sosyal becerileri öğrenirken; uygun rol model eksikliğinde beceri yetersizliği meydana gelmektedir. Sosyal beceri yetersizliği ise problem davranışlara sebep olmaktadır. Problem davranış sergileyen çocukların öncelikle anne-çocuk ilişkisi, sonra ailedeki diğer fertlerle çocuğun ilişkisi incelenmelidir. Aileler çocuğun sosyal becerilerinin neler olduğunu ve sosyal becerilerin gelişiminde çocuğu nasıl desteklemesi gerektiğini bilir ve çocukla olan ilişkilerini daha olumlu

* Bu çalışma Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde Doç. Dr. Saide Özbey danışmanlığında Mehlika Köyceğiz tarafından hazırlanan ve 21.03.2017 tarihinde savunulmuş olan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** YÖK 100/2000 Burslu Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, mehlikakoycegiz25@hotmail.com

***Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, saideozbey@gmail.com

bir şekilde düzenlerse çocuk daha az problem davranış sergileyecektir (Özbey, 2009: 53). Colwell ve Hart (2005) annenin duygusal yapısı ve anne-çocuk arasındaki olumlu ilişki ile çocukların sosyal ve duygusal yeterlilik arasında olumlu; saldırgan davranışlar arasında ise olumsuz bir ilişki olduğu yönünde bulgulara ulaşmıştır.

Çevresiyle sürekli iletişim halinde olan insan geçmişteki yaşanmışlıklar ve kişisel farklılıklardan dolayı iletişimde birçok sorun yaşamakta ve çatışma meydana gelmektedir (Çağlar ve Kılıç, 2011: 42). Çatışma; bireyin davranışlarının başka bir bireyi engellemesi durumunda (Taylor, Peplau ve Sears, 2007: 289) ve iki taraf arasında bilgi, duygu paylaşamama ve iletişimde aksaklıklar yaşama durumunda meydana gelen süreçtir (Tarhan, 2010: 198). Bireylerin birbirleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması sergilenen davranışları yanlış yorumlamalarına neden olurken; anlaşmazlıkları ve çatışmaları da beraberinde getirmektedir (Özodaşık, 2009: 57). Kişilerin birbirlerini dinlememeleri ve sadece kendilerinin haklı olduğuna inanmaları beraberinde çatışmaları meydana getirmektedir. Evliliklerde çatışma yaşanma nedenlerinden biri eşlerin farklı görüşlere sahip olmasıdır. Her iki tarafın kendi düşüncesinin doğru olduğuna inanması ve diğer tarafa baskı yapması tartışmaları beraberinde getirir. Kendi düşüncesini kabul ettirmeye çalışan eş dirençle karşılaşır ve kavga çıkar. Evlilikte yaşanan iletişim sorunları ve ortaya çıkan çatışmalar; yaşanan problemlerin tam olarak çözülmemesi veya bastırılması sonucu meydana gelmekte ve bir zaman sonra evlilikte mutsuzluğa neden olmaktadır (Bingöl, 2001: 95-97).

Anne baba arasında sürekli tartışmaların ve çatışmaların yaşanması çocuğu sosyal ve psikolojik yönden olumsuz etkiler. Ebeveynleri arasında yaşanan kavgalara ve tartışmalara şahit olan çocuğun özgüveni sarsılır ve evde yaşanan kavga ve çatışmaları sosyal çevresinde yaşamaya başlar. Bu da çocuğun sosyalleşmesini ve toplumsallaşmasını olumsuz etkiler (Döğüşgen, 2011: 96-97). Anne baba arasında yaşanan çatışmalara sık sık şahit olan çocuklar şaşkın ve çaresiz kalırlar ve çocuklarda duygusal, fiziksel, psikolojik ve sosyal açıdan problem davranışlar görülür. Bu davranışlar; altını kirletme, hırsızlık çekingenlik, sık sık ağlama, umutsuzluk, zorbalık, tırnak yeme, okul fobisi, yalan söyleme, parmak emme, kekeleye, hiperaktivite, utangaçlık, karın ağrıları ve kusma davranışlarıdır (Humphreys, 2002: 43-46; Yörükoğlu, 1993: 147). Aile içinde yaşanan olumsuzlukların yoğunluğu arttıkça çocuğun sergilediği problem davranış sıklığı da artmaktadır (Şendil ve Kızıldağ, 2003: 92). Ebeveynler arasında yaşanan çatışmanın yüksek olduğu evlerde büyüyen çocukların aşırı saldırganlık, söz dinlememe ve suç işleme gibi davranış problemleri daha sık olurken; sosyal durumları ve kişiler arası ilişkileri de yetersizdirler (Cummings ve Davies, 2010: 4-5). Herrera ve Dunn (1997)'a göre annenin tartışma şekli ve anlaşmazlık durumunda sergilediği davranışlar, çocuğun sonraki dönemlerde anlaşmazlıkları yönetme biçimine yansımaktadır. Acock ve Demo (1999) araştırma sonucunda evlilik çatışmasının ebeveyn çocuk ilişkisine yansıdığını ve bunun çocukların psikolojik uyumunu olumsuz olarak etkilediğini saptamışlardır. Grych, Harold ve Miles (2003) daha yoğun çatışmaya maruz kalan çocuklarda daha fazla içe yönelim ve dışa yönelim problemler görüldüğünü saptamışlardır. Anooshian'a (2005) göre aile içindeki iletişimin öfke ve saldırganlık içeren bir biçimde devam etmesi genellikle evliliklerin boşanmayla sonuçlanmaktadır. Bu da çocukların iletişimlerinde saldırganlık ve kendilerini sosyal ve duygusal yönden soyutlama davranışları sergilemelerine neden olmaktadır.

Çatışma çözme şekli ve becerileri yaşanan çatışmanın çocuklar üzerindeki etkisini azaltmaktadır. Başarısız çatışma çözme süreci aile içinde devam eden gerginliği artırarak daha sık çatışma yaşanmasına neden olurken; çatışma sürecinin başarılı bir şekilde çözüldüğü ailelerde ebeveynler problem çözme ile ilgili çocuklarına olumlu model olmaktadır (Grych ve Fincham, 1990: 267). Kişilerarası iletişimde iletişim unsurlarının doğru kullanımı ortaya çıkabilecek çatışmaların olumsuz etkisini azaltmakta ya da ortadan kaldırılmasını sağlamaktadır (Kutlu, 2005: 343).

Ebeveynlerle kurulan sağlıklı ilişkiler çocuğun kendine güvenini artırırken sosyal gelişimini de olumlu yönde etkilemekte ve bu sayede ortaya çıkabilecek problem davranışların önlenmesine katkı sağlamaktadır (Kocayörük, 2011: 11). Black ve Logan (1997) yaptıkları araştırma sonucunda; birbirleriyle çatışma halinde olan çocuklar ve ebeveynleri arasında iletişim sırasında başkalarının sözünü kesme, sıra beklemeden konuşma ve konu ile alakasız yanıtlar verme gibi davranışlar sergilenirken; çevresindekilerce kabul gören ve sevilen çocukların sıra bekleme ve akranlarıyla ilişkili konular hakkında konuşma gibi davranışlar sergilediği ve bu çocukların ebeveynleri ile arasında daha güçlü bir iletişim olduğu saptanmıştır. Şirvanlı Özen (1998) çalışmasında Çocuklarda uyum problemlerinin ebeveynler arası evlilik uyumu düştükçe arttığı ve çatışmalı ve boşanmış ebeveynlerin çocuklarının psikolojik problemlerinin ve kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Kaczynski, Lindahl, Malik ve Laurencau (2006) yaptıkları çalışmada içselleştirilmiş ve dışsallaştırılmış problem davranışlar ile evlilik çatışması arasında ebeveynlerin tutumunun etkili olduğu saptanmıştır. Araştırmada ayrıca annelerinin olumsuz davrandığı erkek çocukların dışsallaştırılmış problemler; babalarının olumsuz davrandığı erkek çocukların ise daha çok

içselleştirilmiş problem davranışlar sergiledikleri saptanmıştır. Bu açıdan bakıldığında ebeveynlerin çatışma eğilimlerinin çocukların sosyal beceri ve problem davranışları üzerinde etkisini incelemek amacıyla bu çalışma planlanmıştır. Ayrıca bu çalışma Erzurum örnekleminde yapılan ilk çalışma olması açısından önem taşımaktadır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Genel tarama modelleri çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Genel tarama modelleri ile tekil ya da ilişkisel taramalar yapılabilir (Karasar, 2014: 79). Araştırmada ebeveynlerin çatışma eğilimleri ile çocukların sosyal beceri ve problem davranışları arasında ilişki olup olmadığına bakılacağı için Genel Tarama Modellerinden iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeye yardımcı olan İlişkisel Tarama Modeli kullanılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Erzurum ilinin Aziziye, Palandöken ve Yakutiye merkez ilçelerinde bulunan ilköğretim okullarının anasınıfları, bağımsız anaokulları, özel ilköğretim okullarının anasınıfları ve özel anaokullarına devam eden 48-72 aylık çocuklar ve aileleri oluştururken; örneklemini Erzurum ilindeki 48-72 aylık çocuklar (5257) içerisinde tesadüfi küme örnekleme formülü kullanılarak belirlenmiş 577 çocuk ve ebeveynleri oluşturmuştur.

2.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi

Araştırmada Genel Bilgi Formu, PKBS-2 Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği'ni oluşturan Sosyal Beceri Ölçeği ve Problem Davranış Ölçeği ile Çatışma Eğilimi Ölçeği kullanılmıştır.

2.3.1. Genel Bilgi Formu

"Genel Bilgi Formu" çocukların cinsiyeti, kardeş sayısı, doğum sırası, okul öncesi eğitime devam etme süresi, okul türü, çocuğun tam aileye sahip olup olmadığı, anne baba olma durumu, annenin öğrenim durumu, babanın öğrenim durumu, annenin mesleği ve babanın mesleği gibi bilgilerin öğrenilmesine yönelik maddeleri içermektedir. "Genel Bilgi Formu" çocuğun öğretmeni tarafından çocuğun kişisel dosyalarından elde edilen bilgiler kullanılarak doldurulmuştur.

2.3.2. Problem Davranış Ölçeği

Merril (2003) tarafından geliştirilmiş olan "Problem Davranış Ölçeği"nin Türkiye'de geçerlik ve güvenilirlik çalışması Alisinanoğlu ve Özbey tarafından (2009) yapılmıştır. Problem Davranış Ölçeği 4'lü derecelendirme içeren likert tipi bir ölçektir. Problem Davranış Ölçeği Dışa Yönelim, İçe Yönelim, Anti sosyal ve Ben Merkezci olmak üzere dört faktörden oluşmaktadır. Problem Davranış Ölçeği toplam Cronbach Alfa değeri ise .96'dır. Problem Davranış Ölçeği'nden çocukların yüksek puan almaları problem davranışların yüksek düzeyde olması; düşük puan almaları ise daha az problem davranışa sahip olmaları anlamına gelmektedir. Problem Davranış Ölçeği 27 maddeden oluşmaktadır. Bu çalışma için ölçeğin güvenilirlik katsayısı .96'dır.

2.3.3. Sosyal Beceri Ölçeği

Merril (2003) tarafından geliştirilmiş olan ölçeğin Türkiye'de Alisinanoğlu ve Özbey tarafından (2009) geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Sosyal Beceri Ölçeği; Sosyal İşbirliği, Sosyal Bağımsızlık ve Sosyal Kabul Becerileri, Sosyal Etkileşim olmak üzere üç faktörden oluşmaktadır. Sosyal Beceri Ölçeği'nin toplam Cronbach Alfa değeri ise .94'dür. Sosyal Beceri Ölçeği 23 maddeden oluşan "Hiç, Bazen, Nadiren ve Sık Sık" şeklinde puanlanan Likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 92 en düşük puan ise 23'tür. Toplam puanın yüksek olması çocukların sosyal beceri düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu çalışma için ölçeğin güvenilirlik katsayısı .94'tür.

2.3.4. Çatışma Eğilimi Ölçeği

Araştırmada ebeveynleri çatışma eğilimi düzeylerini belirlemek için Dökmen (1986) tarafından geliştirilen Çatışma Eğilimi Ölçeği (ÇEÖ) kullanılmıştır. ÇEÖ, 53 maddeden oluşan likert tipi bir ölçektir. ÇEÖ'nin 10 alt ölçeği vardır. Bunlar; Aktif Çatışma, Pasif Çatışma, Varoluş Çatışması, Tümünden Reddetme Çatışması, Önyargılı Çatışma, Yoğunluk Çatışması, Aktif- Önyargılı ve Pasif Tümünden Reddetme Çatışması, İnsancıl Özellikler ve Kişisel Özelliklerdir. Ölçek, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde okuyan 102 öğrenciye 14 gün arayla iki defa uygulanmıştır. Deneklerin bu iki uygulamadan aldıkları puanlar arasındaki korelasyon $r = .89$ olarak bulunmuştur (Dökmen, 1986). Düşük puan düşük çatışma eğilimini, yüksek puan yüksek çatışma eğilimini ifade etmektedir. Bu çalışma için ölçeğin güvenilirlik katsayısı .85'tir.

Toplanan verilerin analizi SPSS programında uygun istatistiksel işlemler yapılarak gerçekleştirilmiştir. Normal dağılım gösterenlerde parametrik, normal dağılım göstermeyenlerde ise nonparametrik testler kullanılmıştır.

3. Bulgular ve Yorum

3.1. Çocuk Sosyal Beceri /Anne Çatışma Eğilimi

Tablo 1: Çocukların Sosyal Beceri Ölçeği'nden Aldıkları Puanlar ile Annelerinin Çatışma Eğilimi Ölçeği'nden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Testi

Boyutlar		Aktif	Pasif	Varoluş	Tümündenred	Önyargılı	Yoğunluk	Aktif	Pasif	İnsancıl	Kişisel	Çatışma Toplam
		Çatışma	Çatışma					Önyargı	Tümündenred			
Sosyal İşbirliği	r	-,026	,010	,049	-,037	,110*	-,015	,032	-,047	-,046	-,040	-,030
	f	,583	,843	,307	,445	,022	,752	,508	,328	,338	,406	,537
	n	432	432	432	432	432	432	432	432	432	432	432
Sosyal Bağımsızlık	r	-,004	,018	-,010	-,022	,126**	,001	,046	-,099*	,051	-,009	-,008
	f	,941	,715	,836	,655	,009	,981	,341	,041	,290	,846	,863
	n	432	432	432	432	432	432	432	432	432	432	432
Sosyal Etkileşim	r	,086	,003	,049	,039	,063	,028	,111*	-,071	,059	,002	,045
	f	,073	,954	,314	,423	,191	,556	,021	,141	,221	,969	,348
	n	432	432	432	432	432	432	432	432	432	432	432
Sosyal Beceri Toplam	r	,007	,013	,032	-,018	,122*	,000	,062	-,082	,013	-,023	-,007
	p	,889	,792	,505	,714	,011	,999	,198	,090	,790	,630	,884
	n	432	432	432	432	432	432	432	432	432	432	432

Tablo 1'de çocukların "Sosyal Beceri Ölçeği" toplamından aldıkları puanlar ile annelerinin "Çatışma Eğilimi Ölçeği" toplamından aldıkları puanlar arasında negatif bir ilişki bulunmaktadır; ancak bu ilişki anlamlı değildir ($p>0.05$).

3.2. Çocuk Sosyal Beceri /Baba Çatışma Eğilimi

Tablo 2: Çocukların Sosyal Beceri Ölçeği'nden Aldıkları Puanlar ile Babalarının Çatışma Eğilimi Ölçeği'nden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Testi

Boyutlar		Aktif	Pasif	Varoluş	Tümündenred	Önyargılı	Yoğunluk	Aktif	Pasif	İnsancıl	Kişisel	Çatışma Toplam
		Çatışma	Çatışma					Önyargı	Tümündenred			
Sosyal İşbirliği	r	-,170*	-,047	-,066	-,035	,113	-,132	-,039	,041	-,098	-,189*	-,115
	p	,042	,578	,428	,676	,178	,114	,639	,627	,241	,023	,170
	n	145	145	145	145	145	145	145	145	145	145	145
Sosyal Bağımsızlık	r	-,073	-,066	-,172*	-,062	,060	-,226**	-,032	,023	-,101	-,178*	-,133
	p	,381	,428	,038	,462	,472	,006	,701	,784	,229	,032	,110
	n	145	145	145	145	145	145	145	145	145	145	145
Sosyal Etkileşim	r	,029	-,047	-,014	,053	-,013	-,092	,066	,099	-,051	-,127	-,022
	p	,725	,577	,864	,524	,873	,271	,428	,238	,544	,129	,797
	n	145	145	145	145	145	145	145	145	145	145	145
Sosyal Beceri Toplam	r	-,107	-,063	-,108	-,029	,077	-,183*	-,015	,056	-,104	-,201*	-,118
	p	,200	,453	,198	,732	,355	,028	,855	,506	,215	,015	,159
	n	145	145	145	145	145	145	145	145	145	145	145

Tablo 2’de çocukların “Sosyal Beceri Ölçeği”nin Sosyal İşbirliği alt boyutundan aldıkları puanlar ile babalarının “Çatışma Eğilimi Ölçeği”nin Aktif Çatışma ($r=-,170$) ve Kişisel ($r=-,189$) alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında, Çocukların “Sosyal Beceri Ölçeği”nin Sosyal Bağımsızlık alt boyutundan aldıkları puanlar ile babalarının Çatışma Eğilimi Ölçeği’nin Varoluş ($r=-,172$), Yoğunluk ($r=-,226$) ve Kişisel ($r=-,178$) alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında ve çocukların “Sosyal Beceri Ölçeği” toplamından aldıkları puanlar ile babalarının “Çatışma Eğilimi Ölçeği”nin Yoğunluk ($r=-,183$) ve Kişisel ($r=-,201$) alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında negatif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

3.3. Çocuk Problem Davranış / Anne Çatışma Eğilimi

Tablo 3: Çocukların Problem Davranış Ölçeği’nden Aldıkları Puanlar ile Annelerinin Çatışma Eğilimi Ölçeği’nden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Testi

Boyutlar	Aktif Çatışma	Pasif Çatışma	Varoluş	Tümündenred	Önyargılı	Yoğunluk	Aktif Önyargı	Pasif Tümündenred	İnsancıl	Kişisel	Çatışma Toplam
Dışa Yönelim	r ,000	-,009	,000	,023	-,078	-,025	-,049	,021	,014	,003	,002
	F ,997	,850	,992	,641	,106	,598	,307	,664	,775	,955	,964
	n 432	432	432	432	432	432	432	432	432	432	432
İçe Yönelim	r -,030	-,010	-,007	-,025	-,044	-,007	-,082	,068	-,054	-,018	-,025
	p ,535	,830	,878	,601	,363	,884	,089	,156	,259	,702	,607
	n 432	432	432	432	432	432	432	432	432	432	432
Antisosyal	r ,039	-,024	,006	,024	-,067	-,003	-,080	,033	,029	,006	,014
	p ,415	,618	,900	,616	,167	,955	,099	,500	,543	,905	,772
	n 432	432	432	432	432	432	432	432	432	432	432
Benmerkezci	r ,029	-,029	,006	,080	,000	,006	-,056	,021	-,024	,007	,007
	F ,554	,551	,906	,098	,992	,903	,249	,657	,618	,892	,879
	n 432	432	432	432	432	432	432	432	432	432	432
Problem Davranış Toplam	r ,002	-,015	,000	,025	-,070	-,019	-,068	,036	-,003	-,001	-,001
	F ,971	,750	,997	,601	,148	,700	,157	,458	,945	,992	,977
	n 432	432	432	432	432	432	432	432	432	432	432

Tablo 3’de çocukların “Problem Davranış Ölçeği”nden aldıkları puanlar ile annelerinin “Çatışma Eğilim Ölçeği”nin tüm boyutlarından aldıkları puanlar arasında negatif yönde ilişki vardır ancak bu ilişki anlamlı değildir ($p>0.05$).

3. 4. Çocuk Problem Davranış / Baba Çatışma Eğilimi

Tablo 4: Çocukların Problem Davranış Ölçeği’nden Aldıkları Puanlar ile Babalarının Çatışma Eğilimi Ölçeği’nden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Testi

Boyutlar	Aktif Çatışma	Pasif Çatışma	Varoluş	Tümündenred	Önyargılı	Yoğunluk	Aktif Önyargı	Pasif tümündenred	İnsancıl	Kişisel	Çatışma Toplam
Dışa Yönelim	r ,131	,099	,080	-,045	-,079	,131	-,052	,086	,003	,067	,083
	F ,117	,235	,340	,591	,347	,116	,531	,301	,974	,422	,322
	n 145	145	145	145	145	145	145	145	145	145	145
İçe Yönelim	r ,094	,080	,109	,021	,007	,212*	,011	,140	-,077	,138	,111
	F ,259	,338	,193	,805	,937	,010	,895	,094	,357	,098	,183
	n 145	145	145	145	145	145	145	145	145	145	145
Antisosyal	r ,152	,168*	,056	,001	,124	,150	-,012	,149	,051	,045	,125

	p	,068	,043	,507	,989	,137	,072	,884	,075	,540	,588	,133
	n	145	145	145	145	145	145	145	145	145	145	145
Benmerkezci	r	,062	,118	,165*	-,080	,036	,069	,021	,108	-,006	,078	,095
	p	,456	,158	,048	,340	,667	,412	,803	,196	,942	,349	,255
	r	145	145	145	145	145	145	145	145	145	145	145
Problem Davranış Toplam	r	,131	,117	,105	-,035	-,031	,159	-,030	,119	-,011	,090	,106
	p	,115	,161	,209	,672	,708	,056	,719	,155	,897	,279	,206
	n	145	145	145	145	145	145	145	145	145	145	145

Tablo 4’de çocukların “Problem Davranış Ölçeği”nin *Antisosyal* alt boyutundan aldıkları puanlar ile babalarının babalarının “Çatışma Eğilim Ölçeği”nin *Pasif Çatışma* ($r=,168$) alt boyutundan aldıkları puanlar arasında, çocukların “Problem Davranış Ölçeği”nin *Ben Merkezci* alt boyutundan aldıkları puanlar ile babalarının “Çatışma Eğilim Ölçeği”nin *Varoluş* ($r=,165$) alt boyutundan aldıkları puanlar arasında pozitif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

3.5. Ebeveyn / Ebeveyn Çatışma Eğilimi

Tablo 5: Ebeveyn Değişkenine Göre Anne-Babaların Çatışma Eğilimi Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Boyutlar	Ebeveyn	n	\bar{X}	s	sd	t	p
Aktif Çatışma	Anne	432	13,34	3,81			
	Baba	145	12,96	3,82	575	1,021	,308
	Toplam	577					
Pasif Çatışma	Anne	432	25,68	5,05			
	Baba	145	24,82	5,56	575	1,711	,088
	Toplam	577					
Varoluş	Anne	432	13,85	3,11			
	Baba	145	13,61	3,40	575	,798	,425
	Toplam	577					
Tümündenred	Anne	432	15,69	3,43			
	Baba	145	15,56	3,73	575	,377	,706
	Toplam	577					
Önyargılı	Anne	432	4,33	,81			
	Baba	145	4,29	,85	575	,530	,596
	Toplam	577					
Yoğunluk	Anne	432	5,45	1,74			
	Baba	145	5,70	1,56	575	-1,503	,133
	Toplam	577					
Aktif Önyargı	Anne	432	4,50	1,81			
	Baba	145	4,46	1,77	575	,279	,781
	Toplam	577					
Pasif Tümündenred	Anne	432	11,90	3,23			
	Baba	145	10,53	3,59	575	4,288	,000*
	Toplam	577					
İnsancıl	Anne	432	18,57	3,56			
	Baba	145	19,06	4,59	575	-1,3129	,184
	Toplam	577					
Kişisel	Anne	432	20,01	4,99			
	Baba	145	19,72	5,19	575	,607	,544
	Toplam	577					
Çatışma Toplam	Anne	432	135,29	20,98			
	Baba	145	132,342	24,81	575	1,396	,163
	Toplam	577					

* $p<0.05$

Tablo 5’de araştırmaya katılan anne-babaların “Çatışma Eğilimi Ölçeği”nin *Pasif Tümünden Red* boyutunda annenin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p < 0.05$). Annelerin sıra ortalaması ($\bar{X} = 11,90$), babaların sıra ortalaması ise ($\bar{X} = 10,53$)’dür.

3. 6. Anne Öğrenim Durumu / Anne Çatışma Eğilimi

Tablo 6: Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Annelerin Çatışma Eğilimi Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Annenin Öğrenim Durumu	n	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p	Farkın Kaynağı Mann	
							Whitney U	
ÇATIŞMA EĞİLİM ÖLÇEĞİ	Aktif Çatışma	1.İlkokul	103	210,43	4	9,268	,055	
		2.Ortaokul	46	266,96				
		3.Lise	119	218,21				
		4.Üniversite	137	204,20				
		5.Lisansüstü	27	208,57				
		Toplam	432					
	Pasif Çatışma	1.İlkokul	103	224,93	4	9,346	,053	
		2.Ortaokul	46	250,14				
		3.Lise	119	224,35				
		4.Üniversite	137	192,59				
		5.Lisansüstü	27	213,74				
		Toplam	432					
	Varoluş	1.İlkokul	103	238,75	4	23,215	,000*	1>4
		2.Ortaokul	46	270,63				
		3.Lise	119	220,61				2>4
		4.Üniversite	137	185,82				2>5
		5.Lisansüstü	27	176,98				3>4
		Toplam	432					
	Tümündenred	1.İlkokul	103	229,83	4	3,077	,545	
		2.Ortaokul	46	225,12				
3.Lise		119	218,54					
4.Üniversite		137	203,31					
5.Lisansüstü		27	208,91					
Toplam		432						
Önyargılı	1.İlkokul	103	203,55	4	4,671	,323		
	2.Ortaokul	46	230,02					
	3.Lise	119	227,89					
	4.Üniversite	137	216,97					
	5.Lisansüstü	27	190,26					
	Toplam	432						
Yoğunluk	1.İlkokul	103	247,86	4	23,556	,000*	1>4	
	2.Ortaokul	46	257,86				1>5	
	3.Lise	119	218,11				2>4	
	4.Üniversite	137	182,97				2>5	
	5.Lisansüstü	27	189,44					
	Toplam	432						
Aktif önyargı	1.İlkokul	103	208,98	4	,686	,953		
	2.Ortaokul	46	222,57					
	3.Lise	119	215,57					
	4.Üniversite	137	219,39					
	5.Lisansüstü	27	224,31					
	Toplam	432						
Pasif tümündenred	1.İlkokul	103	226,96	4	13,407	,009*	1>4	
	2.Ortaokul	46	254,77					
	3.Lise	119	228,34					
	4.Üniversite	137	189,01					
	5.Lisansüstü	27	198,72					
	Toplam	432						
İnsancıl	1.İlkokul	103	211,00	4	2,208	,698		
	2.Ortaokul	46	233,58					
	3.Lise	119	206,82					
	4.Üniversite	137	220,99					
	5.Lisansüstü	27	228,28					
	Toplam	432						

Toplam		432				
Kişisel	1.İlkokul	103	226,55			
	2.Ortaokul	46	235,28			
	3.Lise	119	212,52	4	2,762	,598
	4.Üniversite	137	206,25			
	5.Lisansüstü	27	215,70			
	Toplam	432				
Çatışma Toplam	1.İlkokul	103	232,4			
	2.Ortaokul	46	263,9			
	3.Lise	119	218,6	4	14,95	,005*
	4.Üniversite	137	191,8			
	5.Lisansüstü	27	193,3			
	Toplam	432				

*p<0.05

Tablo 6'da araştırmaya katılan annelerin öğrenim durumuna göre "Çatışma Eğilim Ölçeği" toplamından ve *Varoluş*, *Yoğunluk* ve *Pasif Tümündenred* boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak için Mann Whitney U Testi yapılarak ikili karşılaştırmaya gidilmiştir. Yapılan Mann Whitney U Testi sonucunda;

Varoluş boyutunda farkın;

- İlkokul mezunu olanlar (sıra ort. 141,13) ile üniversite mezunu olanlar (sıra ort. 104,99) arasında ve üniversite mezunu olanların lehine,
- İlkokul mezunu olanlar (sıra ort. 69,38) ile lisansüstü mezunu olanlar (sıra ort. 50,70) arasında ve lisansüstü mezunu olanların lehine,
- Ortaokul mezunu olanlar (sıra ort. 97,14) ile üniversite mezunu olanlar (sıra ort. 77,54) arasında ve üniversite mezunu olanların lehine;
- Ortaokul mezunu olanlar (sıra ort. 43,40) ile lisansüstü mezunu olanlar (sıra ort. 26,09) arasında ve lisansüstü mezunu olanların lehine;
- Lise mezunu olanlar (sıra ort. 139,68) ile üniversite mezunu olanlar (sıra ort. 118,79) arasında ve üniversite mezunu olanların lehine olduğu görülmektedir.

Yoğunluk boyutunda farkın;

- İlkokul mezunu olanlar (sıra ort. 136,71) ile üniversite mezunu olanlar (sıra ort. 108,31) arasında ve üniversite mezunu olanların lehine;
- İlkokul mezunu olanlar (sıra ort. 69,38) ile lisansüstü mezunu olanlar (sıra ort. 50,70) arasında ve lisansüstü mezunu olanların lehine,
- Ortaokul mezunu olanlar (sıra ort. 114,61) ile üniversite mezunu olanlar (sıra ort. 84,41) arasında ve lise mezunu olanların lehine;
- Ortaokul mezunu olanlar (sıra ort. 14,65) ile lisansüstü mezunu olanlar (sıra ort. 6,40) arasında ve lisansüstü mezunu olanların lehine;
- Lise mezunu olanlar (sıra ort. 139,73) ile üniversite mezunu olanlar (sıra ort. 118,75) arasında ve üniversite mezunu olanların lehine olduğu görülmektedir.

Pasif Tümündenred boyutunda;

- İlkokul mezunu olanlar (sıra ort. 131,68) ile üniversite mezunu olanlar (sıra ort. 112,09) arasında ve üniversite mezunu olanların lehine;
- Lise mezunu olanlar (sıra ort. 141,42) ile üniversite mezunu olanlar (sıra ort. 8117,27) arasında ve üniversite mezunu olanların lehine olduğu görülmektedir.

Çatışma Toplamda;

- İlkokul mezunu olanlar (sıra ort. 133,21) ile üniversite mezunu olanlar (sıra ort. 110,95) arasında ve üniversite mezunu olanların lehine;
- Ortaokul mezunu olanlar (sıra ort. 115,85) ile üniversite mezunu olanlar (sıra ort. 83,99) arasında ve üniversite mezunu olanların lehine;

- Ortaokul mezunu olanlar (sıra ort. 42,18) ile lisansüstü mezunu olanlar (sıra ort. 28,17) arasında ve lisansüstü mezunu olanların lehine olduğu görülmektedir.

3. 7. Baba Öğrenim Durumu / Baba Çatışma Eğilimi

Tablo 7: Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Babaların Çatışma Eğilimi Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Boyutlar	Babamın Öğrenim Durumu		n	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
	Durumu						
Aktif Çatışma	1.Ortaokul	22	75,30	3	,767	,857	
	2.Lise	41	71,98				
	3.Üniversite	63	74,98				
	4.Lisansüstü	19	65,97				
	Toplam	145					
Pasif Çatışma	1.Ortaokul	22	72,66	3	3,036	,386	
	2.Lise	41	76,65				
	3.Üniversite	63	75,36				
	4.Lisansüstü	19	57,71				
	Toplam	145					
Varoluş	1.Ortaokul	22	73,64	3	,125	,989	
	2.Lise	41	72,54				
	3.Üniversite	63	73,92				
	4.Lisansüstü	19	70,21				
	Toplam	145					
Tümündenred	1.Ortaokul	22	86,73	3	2,2808	,422	
	2.Lise	41	70,95				
	3.Üniversite	63	70,60				
	4.Lisansüstü	19	69,47				
	Toplam	145					
Önyargılı	1.Ortaokul	22	67,41	3	1,189	,756	
	2.Lise	41	70,34				
	3.Üniversite	63	75,19				
	4.Lisansüstü	19	77,95				
	Toplam	145					
Yoğunluk	1.Ortaokul	22	82,73	3	3,371	,338	
	2.Lise	41	75,83				
	3.Üniversite	63	71,62				
	4.Lisansüstü	19	60,21				
	Toplam	145					
Aktif önyargı	1.Ortaokul	22	69,77	3	,2409	,492	
	2.Lise	41	76,32				
	3.Üniversite	63	75,74				
	4.Lisansüstü	19	60,50				
	Toplam	145					
Pasif tümündenred	1.Ortaokul	22	76,45	3	,328	,955	
	2.Lise	41	71,78				
	3.Üniversite	63	73,63				
	4.Lisansüstü	19	69,55				
	Toplam	145					
İnsancıl	1.Ortaokul	22	73,89	3	1,794	,616	
	2.Lise	41	75,96				
	3.Üniversite	63	74,33				
	4.Lisansüstü	19	61,16				
	Toplam	145					
Kişisel	1.Ortaokul	22	85,64	3	6,323	,097	
	2.Lise	41	73,66				
	3.Üniversite	63	74,15				
	4.Lisansüstü	19	53,13				
	Toplam	145					
Çatışma Toplam	1.Ortaokul	22	79,66	3	3,451	,327	
	2.Lise	41	74,15				
	3.Üniversite	63	74,75				
	4.Lisansüstü	19	57,00				
	Toplam	145					

ÇATIŞMA EĞİLİMİ ÖLÇEĞİ

Tablo 7’de araştırmaya katılan babaların öğrenim durumlarına göre “Çatışma Eğilim Ölçeği” toplamından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

3. 8. Anne Meslek / Anne Çatışma Eğilimi

Tablo 8: Meslek Değişkenine Göre Annelerin Çatışma Eğilimi Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Boyutlar	Annenin Mesleği	n	\bar{X}	S	sd	t	p
Aktif Çatışma	Ev hanımı/çalışmıyor	287	13,65	4,03	430	2,410	,016*
	Çalışıyor	145	12,72	3,28			
	Toplam	432					
Pasif Çatışma	Ev hanımı/çalışmıyor	287	26,08	4,99	430	2,338	0,20*
	Çalışıyor	145	24,88	5,08			
	Toplam	432					
Varoluş	Ev hanımı/çalışmıyor	287	14,26	3,15	430	3,857	,000*
	Çalışıyor	145	13,05	2,88			
	Toplam	432					
Tümündenred	Ev hanımı/çalışmıyor	287	15,97	3,59	430	2,359	,019*
	Çalışıyor	145	15,15	3,018			
	Toplam	432					
Önyargılı	Ev hanımı/çalışmıyor	287	4,32	,89	430	-,235	,815
	Çalışıyor	145	4,35	,65			
	Toplam	432					
Yoğunluk	Ev hanımı/çalışmıyor	287	5,65	1,80	430	3,257	,001*
	Çalışıyor	145	5,07	1,56			
	Toplam	432					
Aktif Önyargı	Ev hanımı/çalışmıyor	287	4,50	1,91	430	-,128	,899
	Çalışıyor	145	4,52	1,60			
	Toplam	432					
Pasif Tümündenred	Ev hanımı/çalışmıyor	287	12,35	3,32	430	4,123	,000*
	Çalışıyor	145	11,01	2,83			
	Toplam	432					
Insancıl	Ev hanımı/çalışmıyor	287	18,64	3,57	430	,572	,568
	Çalışıyor	145	18,43	3,53			
	Toplam	432					
Kişisel	Ev hanımı/çalışmıyor	287	20,32	5,20	430	1,776	,076
	Çalışıyor	145	19,41	4,49			
	Toplam	432					
Çatışma Toplam	Ev hanımı/çalışmıyor	287	137,85	21,34	430	3,623	,000*
	Çalışıyor	145	130,21	19,35			
	Toplam	432					

* $p<0.05$

Tablo 8’de araştırmaya katılan annelerin meslekleri ile “Çatışma Eğilimi Ölçeği” toplamı, *Aktif Çatışma* ($\bar{X}=12.72$), *Pasif Çatışma* ($\bar{X}=24.88$), *Varoluş* ($\bar{X}=13.05$), *Tümündenred* ($\bar{X}=15.15$), *Yoğunluk* ($\bar{X}=5.07$) ve *Pasif Tümündenred* ($\bar{X}=11.01$) alt boyutlarında aldıkları puanlar arasında çalışan annelerin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

3.9. Baba Meslek / Baba Çatışma Eğilimi

Tablo 9: Meslek Değişkenine Göre Babaların Çatışma Eğilimi Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

ÇATIŞMA EĞİLİMİ ÖLÇEĞİ	Babanın Mesleği	n	Sıra Ortalaması	sd	X^2	p	Farkın Kaynağı
							Mann Whitney U
Aktif Çatışma	1.Profesyonel Meslek	36	83,42	3	10,306	,016*	1>2
	2.Memur	43	57,63				
	3.İşçi	13	64,27				
	4.Serbest meslek, esnaf	53	80,54				
	Toplam	145					
Pasif Çatışma	1.Profesyonel meslek	36	82,58	3	7,550	,056	
	2.Memur	43	62,13				
	3.İşçi	13	57,88				
	4.Serbest meslek, esnaf	53	79,02				
	Toplam	145					

Varoluş	1.Profesyonel meslek	36	80,53	3	1,678	,642	
	2.Memur	43	71,87				
	3.İşçi	13	67,19				
	4.Serbest meslek, esnaf	53	70,23				
	Toplam	145					
Tümdenred	1.Profesyonel meslek	36	81,81	3	3,888	,274	
	2.Memur	43	68,72				
	3.İşçi	13	57,46				
	4.Serbest meslek, esnaf	53	74,30				
	Toplam	145					
Önyargılı	1.Profesyonel meslek	36	74,64	3	1,301	,729	
	2.Memur	43	75,95				
	3.İşçi	13	77,69				
	4.Serbest meslek, esnaf	53	68,34				
	Toplam	145					
Yoğunluk	1.Profesyonel meslek	36	70,86	3	3,099	,377	
	2.Memur	43	73,74				
	3.İşçi	13	91,19				
	4.Serbest meslek, esnaf	53	69,39				
	Toplam	145					
Aktif Önyargı	1.Profesyonel meslek	36	85,93	3	7,099	,069	
	2.Memur	43	61,24				
	3.İşçi	13	76,77				
	4.Serbest meslek, esnaf	53	72,83				
	Toplam	145					
Pasif Tümdenred	1.Profesyonel meslek	36	83,25	3	3,518	,318	
	2.Memur	43	65,99				
	3.İşçi	13	68,54				
	4.Serbest meslek, esnaf	53	72,82				
	Toplam	145					
İnsancıl	1.Profesyonel meslek	36	81,36	3	8,831	,032*	1>2 4>2
	2.Memur	43	57,78				
	3.İşçi	13					
	4.Serbest meslek, esnaf		69,92				
	Toplam	53	80,42				
		145					
Kişisel	1.Profesyonel meslek	36	75,78	3	4,746	,191	
	2.Memur	43	61,56				
	3.İşçi	13	81,50				
	4.Serbest meslek, esnaf	53	78,31				
	Toplam	145					
Çatışma Toplam	1.Profesyonel meslek	36	81,93	3	5,669	,129	
	2.Memur	43	61,69				
	3.İşçi	13	66,85				
	4.Serbest meslek, esnaf	53	77,62				
	Toplam	145					

*p<0.05

Tablo 9'da araştırmaya katılan babaların meslekleri ile "Çatışma Eğilim Ölçeği"nden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir (p<0.05). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak için Mann Whitney U Testi yapılarak ikili karşılaştırmaya gidilmiştir. Yapılan Mann Whitney U Testi sonucunda farkın;

Aktif Çatışma boyutunda;

- Profesyonel meslek sahibi olanlar (sıra ort.47,75) ile memur olanlar (sıra ort. 33,51) arasında ve memur olanların lehine,
- Memur olanlar (sıra ort. 40,51) ile serbest meslek, esnaf olanlar (sıra ort. 54,98) arasında ve memur olanların lehine olduğu görülmektedir.

İnsancıl boyutunda;

- Profesyonel meslek sahibi olanlar (sıra ort.47,06) ile memur olanlar (sıra ort. 34,09) arasında ve memur olanların lehine,

- Memur olanlar (sıra ort. 40,34) ile serbest meslek, esnaf olanlar (sıra ort. 55,12) arasında ve memur olanların lehine olduğu görülmektedir

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Tablo 1'e göre; çocukların "Sosyal Beceri Ölçeği" toplamından aldıkları puanlar ile annelerinin "Çatışma Eğilimi Ölçeği" toplamından aldıkları puanlar arasında negatif bir ilişki vardır ancak bu ilişki anlamlı değildir ($p>0.05$). Buna göre; annelerinin çatışma düzeyleri arttıkça çocukların sosyal beceri düzeyleri azalmaktadır. Tablo 2'ye göre; çocukların "Sosyal Beceri Ölçeği" toplamından aldıkları puanlar ile babalarının "Çatışma Eğilimi Ölçeği"nin Yoğunluk ve Kişisel alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında negatif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Buna göre babalarının çatışma düzeyleri arttıkça çocukların sosyal beceri düzeyleri azalmaktadır. Güngören (2011)'in çalışmasında evlilik çatışması arttıkça sosyal uyumsuzluğun artıp sosyal uyum ve beceri toplam puanının azaldığı; Davies ve Cummings (1994)'in çalışmalarında evlilik çatışmasının yaygın olduğu ailelerde çocuk eğitiminde tutarsız disiplin yönteminin kullanılmasının çocukların sosyal gelişimlerini olumsuz etkilediği ve Evren Turan (2014)'in çalışmasında evlilik çatışma sıklığı arttıkça çocuklardaki sosyal becerilerin azaldığı saptanmıştır. Araştırmalar ve çalışma sonuçları göz önüne alındığında bu durum; sosyal becerileri kazanmada rol model olan anne babaların kendi aralarında yaşadıkları çatışmalar ve huzursuz aile ortamı yüzünden çocukların günlük yaşamla ilgili becerileri tam olarak kazanamaması ve topluma uyum sağlayamamasından kaynaklanmış olabilir. Bunun yanı sıra anne babalar, çocuğun duygusal ifadelerini ve sosyal becerilerini etkileyen en önemli modelleri oluştururlar. Aile içi iletişimde ana ve babanın birbirine karşı tutumunun olumsuz olması, eşler arasındaki tartışmalar çocuklar için güvensiz ve tedirgin bir ortam yaratır ve buda çocuğun sosyal olarak gelişimini olumsuz etkiler (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü: 40).

Tablo 3'e göre; çocukların "Problem Davranış Ölçeği"nin tüm boyutlarından aldıkları puanlar ile annelerinin Çatışma Eğilim Ölçeği'nin tüm boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0.05$). Tablo 4'e göre; çocukların "Problem Davranış Ölçeği"nden aldıkları puanlar ile babalarının "Çatışma Eğilim Ölçeği"nden aldıkları puanlar arasında pozitif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Buna göre; babaların çatışma eğilimleri arttıkça çocuklarda görülen problem davranışlar da artmaktadır. Cui ve Conger (2008)'nin çalışmalarında düşmanca ve tutarsız ebeveynlik tutumlarının evlilik çatışması ve uyum problemleri arasında aracı rol oynadığı, Davies ve Cummings (1998)'in çalışmalarında ebeveynler arasında yaşanan çatışmanın yüksek duygusal tepkisellikle ve olumsuz içsel durumlarla ilişkili olduğu, Fincham, Grych, Osborne (1994) ve Grych (1998) çalışmalarında ailede çatışma sıklığı arttıkça çocuklarda uyum problemlerinin de arttığı, Vandewater ve Lansford (1998)'ün çalışmalarında çocuğun aile çatışmasından olumsuz etkilendiği saptanırken; Shelton ve Harold (2007)'ün çalışmalarında evlilik çatışmaları ve çatışma esnasında dışarı vurulan olumsuz duyguların çocuklarda düşük özsaygı, kaygı, depresyon ve saldırganlıkla ilişkili olduğu saptanmıştır. Tüm araştırmalar ve çalışma sonuçları göz önüne alındığında bu durum; Oh, Lee ve Park (2011), Peksaygılı (2005), Sakız (2011) ve Güven (2013)'e göre anne-baba arasında yaşanan çocuk yetiştirme konulu tartışmaların çocuğun kendini suçlama eğilimini arttırmasından, ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusundaki tutum ve davranışlarında tutarsızlıklar olmasından ve bunun sonucu olarak çocuğun öfkeli davranışlarında artış gözlenebileceğinden kaynaklanmış olabilir. Bunun yanı sıra anne-baba arasında yaşanan tartışmalar sırasında çocuğun kendini güvende hissetmemesi ve çatışma sırasında anne-babanın sergilediği olumsuz davranışlar ve şiddetin çocuklarda kaygıya sebep olması çocuklarda problem davranışlar meydana gelmesine neden olmuş olabilir.

Tablo 5'e göre; Araştırmaya katılan anne-babaların "Çatışma Eğilim Ölçeği"nin Pasif Tümündenred boyutunda annenin lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Şendil ve Kızıldağ (2003)'ün ve Ovalı (2010)'ün çalışmalarında kadınların erkeklere oranla daha fazla evlilik çatışması yaşadıkları saptanmıştır. Üncü (2007)'nün çalışmasında erkeklerin evlilik doyumunun kadınlara göre daha yüksek olduğu belirlenirken; Günay (2007)'in çalışmasında çatışma konusunda cinsiyet açısından bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Tüm araştırmalar ve çalışma sonuçları göz önüne alındığında bu durumun; kadınların evlilikten bekledikleri doyumu alamamaları ve evlilik uyumunun yeterli olmaması eşlerine oranla daha çok çatışma yaşama eğiliminde olmalarına neden olmuş olabilir. Madden ve Janoff Bulman (1981)'in çalışmalarında evlilik doyumu düşük kadınların eşlerini daha çok suçladıkları saptanırken; Storaasli ve Markman (1990)'in çalışmasında ise kadınların evlilik uyumu ile çatışma yoğunluğu arasında negatif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 6'ya göre; araştırmaya katılan annelerin öğrenim durumuna göre "Çatışma Eğilim Ölçeği" toplamından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak eğitim düzeyi yüksek olanların lehine anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Taşkın (2012)'in çalışmasında annenin öğrenim durumu ile çatışma

eğilimleri arasında anlamlı farklılık olduğu, Oskay (1990)'ın çalışmasında annelerin öğrenim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin ana-babaları ile çatışmalarının azaldığı, Cheng (2010)'in çalışmasında kadınların eğitim düzeyinin artmasının evlilik çatışmasını artırdığı ve Güngören (2011)'in çalışmasında annelerin öğrenim durumu ile çatışma eğilimleri arasında anlamlı farklılık olmadığını saptamıştır. Çalışma sonuçları göz önüne alındığında; eğitim seviyesi yüksek olan annelerin aldıkları eğitimin çatışma çözme konusunda olumlu bir etkisi olduğu söylenebilir. Brogan ve Kutner (1976)'e göre öğrenim düzeyi yüksek olan annelerin tutumlarında gelenekselliğin daha az olması iletişimde daha az çatışma yaşamasına katkı sağlar. Bunun yanı sıra; eğitimin annelerin iletişim konusunda daha bilinçli ve etkili iletişim becerilerine sahip olmasını sağlaması bu sonucu ortaya çıkarmış olabilir. Smith ve Self (1980) üniversite öğrenimi görmüş annelerin üniversite öğrenimi olmayan annelere göre kız çocuklarıyla daha olumlu bir ilişki kurduğunu saptamıştır.

Tablo 7'ye göre; araştırmaya katılan babaların öğrenim durumlarına göre "Çatışma Eğilim Ölçeği" toplamından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$). Güngören (2011)'in çalışmasında babaların öğrenim durumu ile çatışma eğilimleri arasında anlamlı farklılık olmadığını saptamıştır. Bu çalışma bulgusu araştırma sonucu ile paralellik göstermektedir. Oskay (1990) ve Tezcan (1981)'in çalışmasında babanın öğrenim düzeyinin yükselmesiyle ergenin ana-babasıyla olan çatışmasının azaldığı görülmüştür. Taşkın (2012)'in çalışmasında babanın öğrenim durumu ile çatışma eğilimleri arasında babası üniversite/yükseklisans mezunu olanların lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Araştırma sonuçları incelendiğinde; araştırmanın yapıldığı örneklem grubunda bulunan babalar için öğrenim durumunun çatışma eğiliminde etken olmadığı söylenebilir.

Tablo 8'e göre; araştırmaya katılan annelerin mesleklerine göre "Çatışma Eğilimi Ölçeği" toplamından aldıkları puanlar arasında çalışan annelerin lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Oskay (1990)'in çalışmasında anneleri işçi olarak çalışan öğrencilerin anne babaları ile daha çok çatışmakta oldukları saptanmıştır. Tezcan (1981) çalışmasında çalışan annelerin çocuklarıyla çatışmasının çalışmayanlara göre daha az olduğunu belirtirken; Woods (1972) çalışan annelerin çocuklarının en uyumlu çocuklar olduğunu saptamıştır. Stolz (1961)'un çalışmasında annenin çalışması ile ergenin uyumu arasında hiçbir ilişki olmadığı saptanmıştır. Vaizoğlu (2008)'nun çalışmasında kadının çalışma durumunun annelerin evlilik uyumuna ilişkin puanlarında anlamlı bir farklılık yaratmadığı saptanmıştır. Yapılan araştırma sonuçları göz önüne alındığında bu durum; Tezer (1994)'e göre çalışan kadınların evlilik doyumlarının çalışmayan kadınlara kıyasla daha fazla olması ve evlilik doyumu sayesinde iletişimde daha az çatışmalar yaşamasından kaynaklanmış olabilir. Bunun yanı sıra çalışan annelerin çalışma hayatında aktif ve çevreyle iletişimde daha sabırlı olmaları, iletişim sırasında yaşanan olumsuzlukları çatışmaya girmeden çözebilmeleri ve etkili iletişim becerilerine sahip olmaları daha az çatışma yaşamalarına katkı sağlayabilir.

Tablo 9'a göre; babaların mesleklerine göre "Çatışma Eğilim Ölçeği"nin Aktif Çatışma ve İnsancıl alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında memur olanların lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Oskay (1990)'in çalışmasında babaları işçi olan ergenlerin, babaları memur ve serbest meslek sahibi olan ergenlere göre ana-babalarıyla daha çok konuda çatışmakta oldukları saptanmıştır. Yapılan çalışma sonucu dikkate alındığında bu durum; memur olan babaların profesyonel meslek sahibi, işçi, esnaf olan babalara göre daha sistemli ve düzenli bir iş yaşamının olması, iş yükünün fazla olmaması, eve geliş gidiş saatlerinin belli olması ve ailesiyle daha çok vakit geçirebilmesinden kaynaklanmış olabilir.

Bu bağlamda bakıldığında; okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin çatışma eğilimleri ile çocuklarının sosyal beceri ve problem davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışma sonucunda; ebeveynlerin çatışma eğilim düzeyleri arttıkça çocukların sergiledikleri sosyal beceri miktarında azalma olurken; problem davranışlarda artma meydana geldiği saptanmıştır.

Çalışma sonucu elde edilen bulgular doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir.

- Aynı araştırma farklı yaş gruplarındaki çocuklar ve aileleri ile yapılabilir.
- Çalışmayan annelerin daha fazla çatışma yaşadıkları yapılan çalışma sonucunda görülmüştür. Yaşanan çatışmaları azaltmak amacıyla çalışmayan anneler sosyal destek almak amacıyla muhtarlıklar, halk eğitim merkezleri ve belediyelerin düzenlediği kurslara katılabilirler.
- Yapılacak çalışmalarda değişken olarak evlilik yaşı, anne-baba arasındaki yaş farkı, evlilik öncesi flört dönemlerinin süresi, evlenme biçimleri (görücü usulü vb.) değişkenleri de kullanılabilir.
- Çatışma eğilimini arttıran faktörlerin neler olduğu saptanarak bu noktaların iyileştirilmesine yönelik eğitimler düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

- Acock, Alan C. ve Demo, David H. (1999). Dimensions of Family Conflict and Their Influence on Child and Adolescent Adjustment. *Sociological Inquiry*, S. 69, s. 58- 64.
- Anooshian, Linda J. (2005). Violence and Aggression In The Lives Of Homeless Children: A Review. *Aggression and violent behavior*, S. 10(2), s. 129- 152.
- Bingöl, İbrahim (2001). *İş bir mazaret, eve gitmek zor geldiğinde: İş ve yaşam dengesi*. İstanbul: MESS Yayınevi.
- Black, Betty ve Logan, Arliss (1997). Links Between Communication Patterns in Mather-Child, Father-Child and Child-Peer Interactions and Children's Social Status. *Child Development*, S. 66(1), s. 255-271.
- Brogan, Donna ve Kutner, Nancy G. (1976). Measuring Sex Role Orientation: A Normative Approach. *Journal of Marriage and the Family*, S.42, s. 31-39.
- Cheng, Chuan C. (2010). A Study of Inter-Cultural Martial Conflict and Satisfaction In Taiwan. *International Journal of Intercultural Relations*, S. 34, s. 354-362.
- Colwell, Malinda J. ve Hart, Sybil (2005). Emotion Framing: Does It Relate to Children's Emotion Knowledge and Social Behavior?. *Early Child Development and Care*, S. 176(6), s. 591-603.
- Cui, Ming & Conger, Rand D. (2008). Parenting Behavior as Mediator and Moderator of the Association Between Marital Problems and Adolescent Maladjustment. *Journal of Research on Adolescent*, S. 18(2), s. 261-284.
- Cummings, E. Mark ve Davies, Patrick T. (2010). *Çocuklar ve Evlilik Çatışması*. (G. Şendil, Çev.), Ankara: Nobel Yayınları.
- Çağlar, İrfan ve Kiliç, Sabiha (2011). *Genel iletişim*. Ankara: Nobel.
- Davies, Patrick T. ve Cummings, Mark E. (1994). Marital Conflict and Child Adjustment: An Emotional Securityhypothesis. *Psychological Bulletin*, S. 116, s. 387-411.
- Davies, Patrick ve Cummings, Mark E. (1998). Exploring Children's Emotional Security as a Mediator of the Link Between Marital Relations and Child Adjustment. *Child Development*, S. 69, s. 124-139.
- Dereli İman, Esra (2013). Çocuklar için Sosyal Problem Çözme Ölçeği'nin 6 Yaş Grubu İçin Türkiye Uyarlaması ve Okul Öncesi Davranış Problemleri ile Sosyal Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, S. 13(1), s. 479-498.
- Domitrovich, Celene; Cortes, Rebecca C. ve Greenberg, Mark (2007). Improving young children's social and emotional competence: A Randomized Trial of the Preschool "Paths" Curriculum. *Journal of Primary Prevention*, S. 28(2), s. 67-91.
- Döğüşgen, Mehmet Murat (2011). *Etkin çocuk eğitimi ve özgüven*. İstanbul: EkinoksYayıncılık.
- Dökmen, Üstün. (1986). *Yüz ifadeleri konusunda verilen eğitimin duygusal yüz ifadelerini teşhis becerisi ve iletişim çatışmalarına girme eğilimi üzerindeki etkisi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Evren Turan, Esin (2014). *9-10 Yaş Çocuklarının Evlilik Çatışması Alguları İle Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Fincham, Frank D., Grych, John H. ve Osborne, Lori N. (1994). Does Marital Conflict Cause Child Maladjustment? Directions and Challenges for Longitudinal Research. *Journal of Family Psychology*, S. 8(2), s. 128-140.
- Grych, John H. ve Fincham, Frank D. (1990). Marital Conflict and Children's Adjustment: A Cognitive-ContextualFramework. *Psychological Bulletin*, S. 108(2), s. 267-290.
- Grych, John H.; Harold, Gordon T ve Miles, Claire J. (2003). A Prospective Investigation of Appraisals asMediators of the Link Between Interparental Conflict and Child Adjustment. *Child Development*, S. 74, s. 1176-1193.
- Günay, Serra (2007). *Evlilik Çatışması, Nedensellik-Sorumluluk Yüklemeleri, Eşlerin Evlilik İlişkisinden Sağladıkları Genel Doyuma İlişkin Görüşleri ve Evliliğe İlişkin Değerlendirmeler Arasındaki İlişkiler*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Güngören, Duygu (2011). *Evlilik Çatışmasının Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Uyum ve Becerilerine Etkisi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Güven, Esra (2013). *Çocuğun Davranış Sorunları İle Algıladığı Anne Baba Çatışması Arasındaki İlişkiler: DuyguSosyalleştirmenin Aracı Rolü*, (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Herrera, Carla ve Dunn, Juddy. (1997). Early Experiences with Family Conflict: Implications for Arguments with a Close Friend. *Developmental Psychology*, S. 33(5), s. 869-881.
- Humphreys, T. (2002). *Çocuk Eğitiminin Anahtarı: Özgüven*. (T. Anapa, Çev.). İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Kaczynski, Karen J.; Lindahl, Kristin M.; Malik, Neena M. ve Laurencau, Jean Philippe. (2006). MaritalConflict, Maternal and Paternal Parenting and Child Adjustment: A Test of Mediation and Moderation. *Journal of FamilyPsychology*, S. 20, s. 199-208.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler teknikler*. Ankara: Nobel.
- Kocayörük, Ercan (2011). *Etkili İletişim Becerileri*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Kutlu, Koray. (2005). *Kişilerarası İlişkilerde Çatışma*, D. Gürüz ve A. Temel (Ed.), *İletişimde yeni yaklaşımlar* (s. 337369). İstanbul: Nobel Yayınları.
- Madden, Margaret E. ve Janoff Bulmann Ronnie (1981). Blame, Control and Marital Satisfaction: Wives' Attribution for Conflict in Marriage. *Journal of Marriage and Family*, S. 43(3), s. 663-674.
- Oh, Kyung Ja; LEE, Soojin ve Park, Soo Hyun (2011). The Effects of Marital Conflict on Korean Children's Appraisalof Conflict and Psychological Adjustment. *Journal of Child-Family Study*, S. 20, s. 444-451.
- Oskay, Gülter (1990). *Değer Yargılarından Kaynaklanan Ana-Baba-Ergen Çatışmasının Sosyo-ekonomik ve BenzeriDeğişkenler Açısından İncelenmesi*. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, S. 5, s. 221- 245.
- Ovalı, Hande. (2010). *Farklı Coğrafi Bölgelerde Yaşayan Bireylerin Evlilik Çatışmalarının Çeşitli Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Özbey, Saide (2009). *Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği'nin (PKBS-2) Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması ve DestekleyiciEğitim Programının Etkisinin İncelenmesi*. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özodaşık, Mustafa (2009). *Kişilerarası İletişim Sürecinde Algı, İkna ve Empatik İlişkiler*. Konya: Tablet Yayınları.
- Peksaygılı, Müjde (2005). *Annelerin ve Çocukların Eşler ArasındakiÇatışmayı Algılamaları ile Çocukların UyumDavranışları Arasındaki İlişkiler*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Sakiz, Ebru. (2011). *Evlilik Çatışması ve Çocuk Uyum Problemleri Arasındaki İlişkide Duygusal Güvenliğin ve Anne Kabul-RedAlgısının Aracı Etkisinin İncelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Schaefer, Barbara A.; SHUR, Kimberely F.; MACRI SUMMERS, Maria ve MACDONAL Scott L. (2004). "reschool Children's Learning Behaviors, Concept Attainment, Social Skills, and Problem Behaviors: Validity Evidence forPreschool Learning Behaviors Scale Scores. *Journal of Psychoeducational Assessment*, S. 22(1), s. 15-32.

- Shelton, Katherine H. ve Harold, Gordon T. (2007). Marital Conflict and Children's Adjustment: The Mediating and Moderating Role of Children's Coping Strategies. *Social Development*, S. 16(3), s. 497-512.
- Smith, Dwayne ve Self, George D. (1980). The Congmence Between Mothers' and Daughtcrs' Sex-Role Attitudes: A Research Note. *Journal of Marriage and the Family*, S. 42, s. 105-109.
- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü. *Aileler için rehber kitapçık*.
- Stolz, Lois Meek. (1961). Effects of Maternal Employment on Children: Evidence from Research. *Child Development*, S. 31, s. 749-782.
- Storaasli, Ragnar D. & Markman, Howard J. (1990). Relationship Problems in the Early Stages of Marriage: A Longitudinal Investigation. *Journal of Family Psychology*, S. 4(1), s. 80-98.
- Şendil, Gül & Kızıldağ, Özgün (2003). Çocuk ve Ergenlerde Evlilik Çatışması Algısı. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, S. 6, s. 19-29.
- Şirvanlı Özen, Dilek (1998). *Eşler Arasındaki Boşanmanın Farklı Yaş ve Cinsiyetteki Çocukların Davranış ve Uyum Problemleri ile Algıladıkları Sosyal Destek Üzerindeki Rolü*. (Doktora Tezi). [https:// tez.yok.gov.tr](https://tez.yok.gov.tr) sayfasından erişilmiştir.
- Tarhan, Nevzat (2010). *Toplum Psikolojisi: Sosyal Şizofrenden Toplumsal Empatiye*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Taşkın, Ümmügülüm (2012). *İletişim Becerisinin Çatışma Eğilimi ve Algılanan Ana Baba Tutumları ile İlişkisi*. (Yüksek lisans tezi). [https:// tez.yok.gov.tr](https://tez.yok.gov.tr) sayfasından erişilmiştir.
- Taylor, Shelley. E.; PEAPLAU, Leitia Anne ve SEARS, Davied O. (2007). *Sosyal Psikoloji*. (A. Sönmez, Çev.). Ankara: İmge Yayınevi.
- Tezcan, Mahmut (1981). *Kuşaklar Çatışması: Okuyan ve Çalışan Gençler Üzerine Bir Araştırma*. Ankara: Kadioğlu.
- Tezer, Esin. (1994). Evli Eşler Arasındaki Çatışmalar ile Çeşitli Demografik Değişkenlerin Evlilik Doyumuna Etkisi: Kadın Eşin Bir İşte Çalıştığı ve Çalışmadığı Eşler Üzerinde Bir Araştırma. *3P Psikiyatri, Psikoloji ve Psikofarmakoloji Dergisi*, S. 2(3), s. 209-217.
- Üncü, Serap (2007). *Duygusal Zeka ve Evlilik Doyumu İlişkisi*. (Yüksek lisans tezi). [https:// tez.yok.gov.tr](https://tez.yok.gov.tr) sayfasından erişilmiştir.
- Webster Stratton, Carolyn; Reid, M. Jamila ve Hammond, Mary (2001). Treating Children Withearly-OnsetConduct Problems: Intervention Outcomes for Parent, Child, and Teacher Training. *Journal of Clincial Child andAdolescent Psychology*, S. 33, s. 105-124.
- Woods, Merilyn B. (1972). The Unsupervised Child of the Working Mother. *Developmental Psychology*, S. 6, s. 14-25.
- Vaizoğlu, Filiz (2008). *Anaokuluna Devam Eden Çocukların Sosyal Davranışları ile Ebeveynlerinin Evlilik Uyumlarınınİncelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). [https:// tez.yok.gov.tr](https://tez.yok.gov.tr) sayfasından erişilmiştir.
- Vanderwater, Elizabeth A. ve LANSFORD, Jennifer E. (1998). Influences of Family Structure and Parental ConflictChildren's Well-being. *Family Relations*, S. 47, s. 323-330.
- Yörükoğlu, Atalay (1993). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayınları.